

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

Д О К Л А Д

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	053 - 14 - 9
Дата	18. 05. 2020 г.

Относно: Изслушване на предложения кандидат за омбудсман

11. 39
11. 39

На открито заседание, проведено на 14 май 2020 г. и излъчено в реално време в интернет чрез интернет страницата на Народното събрание, Комисията по вероизповеданията и правата на човека проведе изслушване на предложения кандидат за омбудсман по реда на раздел IV от Процедурните правила за условията и реда за предлагане на омбудсман, представяне, публично оповестяване на документите и изслушване на кандидатите в Комисията по вероизповеданията и правата на човека, както и процедурата за избор от Народното събрание, приети с Решение на Народното събрание от 4 март 2020 г., наричани по-нататък „процедурни правила”.

На заседанието присъстваха представители на неправителствени организации.

Председателят на комисията г-н Красимир Велчев обясни, че изслушването ще се проведе съгласно процедурните правила. Той обяви, че е постъпило едно предложение за омбудсман – на доц. д-р Диана Ковачева, предложена от парламентарната група на Политическа партия ГЕРБ. Към предложението са представени всички изискуеми документи, съгласно Раздел I, т. 2 от процедурните правила - писмени мотиви, автобиография, диплома за висше образование, документи, удостоверяващи опит в сферата на правата на човека, декларации.

Предложението за кандидата, заедно с всички документи, както и постъпилите становища и въпроси от неправителствени организации са публикувани в срок на специализирания сайт на страницата на Народното събрание.

Председателят на комисията г-н Красимир Велчев информира, че съгласно Раздел IV, т.1 от процедурните правила, представените документи са проверени и кандидатът отговаря на изискванията на Закона за омбудсмана за заемане на тази длъжност.

Кандидатурата на доц. Диана Ковачева беше представена от заместник – председателя на комисията г-жа Евгения Алексиева, един от вносителите на предложението.

Г-жа Алексиева акцентира на дългогодишния професионален опит на доц. Ковачева в сферата на защита на правата на човека, включително като заместник-омбудсман, преподавател по международно и международно хуманитарно право, експерт на Съвета на Европа,

министър на правосъдието и изпълнителен директор на Асоциация „Прозрачност без граници“.

Доц. Ковачева отговаря на изискванията за заемане на длъжността омбудсман на Република България, определени в чл. 9 от Закона за омбудсмана, за придобито висше образование, доказан опит в сферата на правата на човека и отговаря на условията за избор на народен представител. Наред с това, тя притежава високи морални качества, които ѝ позволяват да изпълнява добросъвестно и всеотдайно функциите на обществен защитник като проявява разбиране и съпричастност към жалбите на гражданите за техни нарушени права.

Доц. Ковачева е завършила висше образование с образователно-квалификационна степен „магистър по право“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1999 г. Притежава и магистърска степен по Международни отношения – Право на Европейския съюз от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (2008 г.), както и степен Магистър по право на Европейския съюз от Университета Нанси 2 (Франция) и Министерство на висшето образование и изследванията на Франция (2008 г.).

От 2001 до 2002 г. е работила като старши експерт в Министерство на правосъдието, Дирекция “Международно правно сътрудничество и международна правна помощ”, а в периода септември 2002 – ноември 2011 г. е била изпълнителен директор на Асоциация „Прозрачност без граници“, националното представителство на международната антикорупционна организация Transparency International за България.

В периода от ноември 2011 г. до март 2013 г. доц. Ковачева е заемала длъжността министър на правосъдието.

През 2014 г. е отличена с орден от кралицата на Обединеното кралство Елизабет II за работата ѝ в областта на върховенството на правото и противодействието на корупцията. Доц. Ковачева е научен изследовател в Института за държавата и правото на Българската академия на науките от началото на професионалния си път. Преминала е последователно през всички научно - преподавателски степени – научен сътрудник, главен асистент, а от 2016 г. е доцент по международно право и международни отношения. Преподавател е по Право на Европейския съюз, Международно хуманитарно право и Международно публично право в Университета за национално и световно стопанство (УНСС) от 2013 г. Има над 30 научни публикации в областта на международното право, международното хуманитарно право и правото на Европейския съюз.

Доц. Ковачева има множество специализации по правата на човека, сред които от Женевската академия по международно хуманитарно право и права на човека, Института по правата на човека в университета Турку, Финландия, и Куинс Колидж, Ню Йорк, САЩ. Владее отлично английски, френски език и руски език.

На 28 януари 2016 г. тя е избрана от 43-то Народно събрание за заместник-омбудсман на Република България.

За периода на работата си като заместник-омбудсман участва активно в дейността на институцията по всички правозащитни теми, поставени на дневния ѝ ред и има приемна за граждани всяка седмица, за да изслушва лично жалбоподатели, да ги консултира и да приема техните сигнали.

Доц. Ковачева има основен принос за акредитирането на националния омбудсман на Република България със статут „А“ по стандартите на Организацията на обединените нации (ООН). Предоставеният статут е възможно най-високото признание, че националната правозащитна организация работи в пълно съответствие с Парижките принципи на ООН.

На 5 септември 2019 г. доц. Ковачева встъпва в длъжността омбудсман на Република България по силата на чл. 17 ал. 2 от Закона за омбудсмана. За периода, в който е на позицията омбудсман доц. Ковачева показва активност и последователност при отстояване на правата и свободите на българските граждани.

В заключение г-жа Алексиева заяви, че парламентарната група на Политическа партия ГЕРБ счита, че доц. Ковачева притежава необходимите професионални и нравствени качества да бъде успешен омбудсман, който ще продължи да работи за защита на основните права и свободи на гражданите в Република България.

След представянето на кандидатурата се премина към личното представяне на кандидата и излагане на концепцията му за работа като омбудсман.

В изложението си доц. Ковачева сподели, че концепцията за работа на омбудсмана може да бъде само рамката и посоката на работа, защото дневният ред на институцията се определя от гражданите, а също така и от динамиката на правната и институционалната среда. Омбудсманът има широк мандат, правомощието да защитава и да насърчава защитата на основните права тогава, когато има посегателства или опити за тяхното нарушаване от страна на публично-правни или частно-правни субекти. В изпълнение на тези правомощия за последните девет месеца като омбудсман тя е изпратила над 400 препоръки към институции и представители на частния сектор във връзка с рискове от нарушаване на права на граждани, като всяка втора от тези препоръки е била изпълнена изцяло или в по-голямата си част.

Доц. Ковачева посочи проблемите на гражданите, които са били на вниманието на институцията на омбудсмана. Традиционно, и през тази година най-голямата група жалби са за нарушени потребителски права - оплаквания за високи цени, за липса на връзка между качество и цена, което показва, че най-трудна е битката на хората с монополите. На следващо място са жалбите, свързани със социално-икономическите права

на гражданите - проблеми на пенсионерите, които живеят под линията на бедност, работещите бедни, правата на социално изключените, следвани непосредствено от правата на уязвимите групи – онези, които остават невидими за обществото: хората с увреждания, децата в институции, възрастните хора в домовете за дементно болни, хората в психиатриите. Голям е също така делът на хората, които се оплакват от обстоятелството, че много трудно погасяват своите задължения към частни съдебни изпълнители, колекторски фирми, фирми за събиране на дългове. И по тази причина доц. Ковачева е изпратила препоръка към Асоциацията на фирмите за бързи кредити и Асоциацията на колекторските фирми с настояване в пандемичната ситуация да сложат на своите сайтове обща политика, в която да информират хората за възможностите за индивидуален подход при обективна невъзможност да погасяват своите задължения. Тази препоръка е била изпълнена, а обратната връзка от страна на гражданите е за това, доколко този ангажимент се изпълнява, тъй като няма законодателна регламентация и контрол върху фирмите за бързи кредити и колекторските фирми.

Доц. Ковачева сподели, че ситуацията на пандемия е влошила положението, в които се намират всички тези групи хора и само за последния месец е изпратила над 30 препоръки до различни институции и представители на частния сектор. Сред тях са четирите препоръки до КЕВР, свързани с необосновано високите цени на парното през месец март и с необходимостта от понижаването на цената на природния газ с близо 43%.

С оглед на пандемичната ситуация са били отправени препоръки за отмяна на матурите за IV и за X клас, към мобилните оператори - да не спират телефоните на гражданите и интернета, което е уважено частично с даването на отлагателен срок до месец за хората с увреждания и пенсионерите.

Доц. Ковачева изтъкна, че е информирала всички институции в България за стандартите на ООН и на Съвета на Европа във връзка с опазване основните права на хората в условията на разпространение на COVID-19. Тя заяви, че се стреми да води институцията все по-близо до гражданите, чрез приемни дни в цялата страна и ще продължи с особено внимание да следи баланса между правомощията на институциите и правата на гражданите, така че този баланс да бъде справедлив и онези, които се нуждаят от защита да знаят, че техните интереси са зачетени. Според нея важен приоритет е използването на Статут „А“, предоставен от ООН на омбудсмана, защото ще може да защитава правата на българските граждани и на международно ниво.

В заключение доц. Ковачева пое ангажимента да поддържа авторитета и отличната репутация на институцията на омбудсмана, както на национално, така и на международно ниво, да укрепва доверието на хората в обществения защитник и да превърне институцията на

омбудсмана от последна надежда в първа реакция, в случай на нарушени права. Отчитайки, че правата на човека не са даденост, тя ще ги отстоява всеки ден, съвестно и неотклонно, с всички конституционни и законови правомощия, които притежава, ако бъде избрана на позицията омбудсман.

След представянето на кандидата, председателят на Комисията по вероизповеданията и правата на човека, представи в резюме постъпилите становища и въпроси от неправителствени организации.

Кандидатурата на доц. Диана Ковачева е подкрепена от: Съюза на юристите в България, Фондация „Български център за нестопанско право“, Фондация „Светът на Мария“, Фондация „Европейски институт“, Сдружение „Национална мрежа за децата“, Сдружение „Нов път“ Хайредин, Фондация „Български център за джендър изследвания“, Фондация „За Нашите Деца“, Гражданско сдружение „Алцхаймер България“ и Фондация „Състрадание Алцхаймер България“, Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, Фондация „Програма Достъп до Информация“, Фондация „П.У.Л.С“, Национално сдружение на местните обществени посредници в Република България, Център за либерални стратегии, Висш адвокатски съвет и доц. д-р Велина Тодорова.

В становищата си, неправителствените организации, подкрепящи кандидатурата на доц. Диана Ковачева поставят висока оценка на работата ѝ като министър на правосъдието, заместник-омбудсман и омбудсман в защита на правата на гражданите. Изтъква се нейния безспорен авторитет на убеден правозащитник и юрист, с опит, както в областта на международното и европейско право, така и във вътрешното право на Република България. Отбелязва се значимият принос на научните ѝ трудове за изследване на различни аспекти от защитата на правата на човека в национален и европейски контекст. Подчертава се силата и решителността на доц. Ковачева, проявени при отстояването на важни социални каузи – защита на правата на децата, на хората с интелектуални увреждания и на тези с деменция, на възрастните хора, настанени в социални домове, създаването на застъпнически кампании, насочени срещу насилието във всичките му проявления и др. Отбелязва се и нейната адекватна и бърза реакция в подкрепа на искането за облекчена процедура при избор на местен обществен посредник, както и иниципирането на законодателни промени, с които всяка община да получи целево финансиране от държавния бюджет за обезпечаване работата на местния посредник, което е и гаранция за неговата независимост.

Организациите, подкрепящи кандидатурата на доц. Ковачева, акцентират и върху изключителния ѝ принос за получаването от ООН на най-високия статут за институцията на омбудсмана – Статут „А“. Те считат, че тя е доказала, че притежава необходимите качества да бъде национален обществен защитник – компетентност и отдаденост в интерес на гражданите и техните права.

Въпроси към кандидата са поставени от Фондация "Български център за нестопанско право" :

1. Кои според Вас са едни от най-заstraшените и уязвими групи в обществото, които имат нужда от Вашата приоритетна подкрепа?

2. Каква според Вас трябва да е ролята на националния омбудсман по отношение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания и каква инициатива конкретно бихте подкрепили?

Към кандидата за омбудсман бяха отправени въпроси и от народни представители.

Г-жа Виолета Желева попита какви политики и инициативи би продължила от предходния омбудсман.

Г-жа Радослава Чеканска зададе въпрос ще промени ли нещо и какво в работата на омбудсмана.

Г-н Александър Александров попита, какво практически означава за гражданите получения от институцията международен статут „А“.

Г-жа Лиляна Радева попита, кои са основните инструменти, които доц. Ковачева ползва в работата си в желанието да достигне до истината по определен казус, който трябва да разреши.

Г-н Васил Антонов, попита кои ще бъдат основните акценти в бъдещата й работата така, че тя да може да бъде подобрена и надградена. Освен това - какво би отстранила от работата си досега, както и смята ли, че е възможно да има изнесени работни места на институцията.

Г-жа Мария Цветкова попита, какъв подход ще приложи доц. Ковачева към неправителствени организации, които изискват или молят за съдействие за защита на организации, общности, които нарушават закони, наредби или морални ценности.

Г-жа Валентина Найденова попита, дали счита, че има законодателни пропуски в защита правата на медицинските специалисти, конкретно на трудовите им права.

Доц. Диана Ковачева отговори на поставените към нея въпроси.

Относно заstraшените групи, тя подчерта, че специфичната ситуация в момента много ясно ги е осветила. Това са децата, хората с увреждания и възрастните хора, защото те се намират в най - голям риск от бедност. За съжаление, статистиката показва, че близо 30% от децата се намират в риск от бедност. Омбудсманът има специален мандат за защита правата на децата, така че това е един от сериозните приоритети, защото техните права се нуждаят от специална защита.

За ролята на омбудсмана по отношение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН доц. Ковачева отбеляза, че същата е била ратифицирана по нейно предложение през 2012 г., когато е била министър на правосъдието, така че има специално отношение към нея. Тя поясни, че миналата година към омбудсмана е учреден Съвет за наблюдение на правата на хората с увреждания, на който омбудсманът е председател на принципа на ротацията. Целта на този

съвет е да обсъжда актуални проблеми, като наблюдава как се прилага конвенцията и дали не се нарушават правата на хората с увреждания. Един от актуалните проблеми, поставен на обсъждане, е бил свързан с 13 500 души, които са останали без лични асистенти поради прекратяване или изтичане срока на техните договори. За да бъдат предприети спешни мерки за решаване на проблема, доц. Ковачева е поканила представители на Министерството на труда и социалната политика, които да отговорят на поставените въпроси. За да бъде повишена експертизата на членовете на Съвета по нейна инициатива е проведено обучение от представители на ФРА –Агенцията за основните права на Европейския съюз.

На въпроса на г-жа Желева, доц. Ковачева отговори, че политиките, по които ще продължи да работи са тези, поставени от хората на дневния ред на институцията като: защита на правата на потребителите, или както се казва „битката на гражданите срещу монополите“, правата на гражданите в изпълнителния процес. Във връзка с това са проведени две изслушвания на граждани. Поканени са и представители на различни институции, на Министерството на правосъдието, на частните съдебни изпълнители и „Инспектората“ към Висшия съдебен съвет, които да отговорят на въпросите на гражданите.

В отговор на въпроса на г-жа Чеканска, доц. Ковачева подчерта, че нейният стремеж ще бъде по-скоро институциите да се приближат към гражданите - да покажат, че поемат ясни ангажменти, които след това омбудсманът да може да проверява и да наблюдава тяхното изпълнение. Тя посочи като пример организираните от нея две изслушвания. Едното е свързано с правата на хората в изпълнителния процес, където са поети конкретни ангажменти за по-добра защита на гражданите, на третите физически лица, които поемат или обезпечават чужд дълг – област, в която доц. Ковачева счита, че има дефицит и ще работи по този въпрос. Второто изслушване е с участници от институциите по отношение на задължителната предучилищна подготовка за 4-годишните, на което са присъствали двама министри, които да отговорят на въпроса на родители, родителски организации и учители, готова ли е системата да поеме четиригодишните деца. В резултат на това изслушване министърът на образованието дава две години отлагателен срок, за да даде възможност всяка община, да прецени готова ли е да поеме децата.

Доц. Ковачева заяви, че би надграждала, тъй като наследява трима изключителни омбудсмани преди нея. Ще продължи в усилието си да търси баланса между работата на институциите и правата на гражданите, като ще се старее самата тя да бъде балансирана и обективна и да оказва влияние върху институциите, както чрез натиск, така и чрез посредничество. Защото добрият тон е много важен в постигането на целите, които омбудсманът си поставя.

На въпроса на г-жа Радева, доц. Ковачева поясни, че в Закона за омбудсмана са регламентирани инструментите, които дават възможност на омбудсмана да прави проверки, както по сезирания от страна на гражданите, така и да се самосезира. Друг важен инструмент е посредничеството - мост, който се строи и от две страни. От голямо значение са и различните типове кампании, с които хората да бъдат информирани за правата си, включително и тези, насочени към деца с цел превенция на насилието в училище и др. Най-важният инструмент на омбудсмана са препоръките, които той изпраща към институциите. Въпреки, че нямат задължителен характер, те са създали в годините сериозен авторитет и доверие, както в гражданите, така и в институциите. Доц. Ковачева подчерта, че една от основните ѝ цели ще бъде поддържането на този авторитет, както и активното използване на възможността да дава становища по законопроекти, които засягат правата и свободите на гражданите. Тя обърна сериозно внимание и на друга политика, която ще продължи да развива – тази, свързана с превенцията и защитата от домашно насилие. Тя разясни, че са необходими и допълнителни законодателни промени, за които е информирала Министерството на правосъдието и е изпратила конкретни предложения - които е споделила с Комитета на ООН в Женева за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените.

На въпроса на г-н Александров, доц. Ковачева отговори, че статут „А“ е най-голямото признание към национална правозащитна институция затова, че работи в съответствие с принципите на ООН. Това означава, че омбудсманът има право да се яви във всеки комитет по защита правата на човека в ООН, както и в Съвета по правата на човека на ООН, и да изрази своята позиция по конкретни правозащитни теми.

На въпроса на г-н Антонов, относно основните акценти в работата ѝ като омбудсман, доц. Ковачева, обърна внимание на още един важен въпрос - въвеждането в Хартата за основните права на Европейския съюз на едно ново право - правото на добра администрация. То означава почтеност, предсказуемост, ефективност на администрацията и високо качество на услугите, които тя предоставя. Омбудсманът ще продължи да оказва помощ на гражданите, когато е сезиран за нарушаването му.

Доц. Ковачева обясни, че не възнамерява да отстранява, а само ще надгражда. Тя подчерта, че екипът на институцията е изключително компетентен и опитен и че омбудсманът не е пощенска кутия. Практиката показва, че все по-често гражданите се обръщат към омбудсмана, заедно или преди сезирането на други институции. През изминалата година над 50 хиляди души са потърсили и получили подкрепа, помощ, консултация, съвет, а подадените жалби са над 13 500.

На въпроса за изнесените работни места, доц. Ковачева изтъкна, че тази инициатива, тръгнала още в рамките на мандата на предишния омбудсман ще продължи да се развива. За първите четири месеца от

встъпването ѝ в длъжност са организирани четири изнесени приемни. Тя подчерта и ролята на местните обществени защитници, които към момента са 13 и изрази мнение, че е необходимо да се увеличи техния брой.

На въпроса на г-жа Цветкова, доц. Ковачева отговори, че институцията на омбудсмана е създала отлични контакти с неправителствени организации. Когато става въпрос за нарушители, по принцип, всеки има право на защита. Това е принципът на омбудсмана. Всеки е невинен до доказване на противното, но правомощията на омбудсмана спират дотам, където започват правомощията на съдебната система. Това е може би единствената сфера, в която омбудсманът не може да се намеси.

На въпроса на г-жа Найденова, доц. Ковачева отговори, че темата за медицинските специалисти е на дневен ред на институцията на омбудсмана и през изминалата година е бил внесен законопроект. Въпросът с медицинските специалисти е свързан със сериозна законодателна реформа, която трябва да се случи.

След приключване на изслушването, г-н Красимир Велчев заяви, че ще бъде внесен доклад от изслушването, към който ще се приложи и проект на решение за избор на кандидата за омбудсман.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И
ПРАВАТА НА ЧОВЕКА:**

КРАСИМИР ВЕЛЧЕВ

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

РЕШЕНИЕ

за избиране на омбудсман

Народното събрание на основание чл. 91а, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 8 и чл. 10, ал. 2 от Закона за омбудсмана

РЕШИ:

Избира Диана Петрова Ковачева за омбудсман.